

БАЛТСЬКИЙ РАЙОН ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

ПЛОЩА – 131700 га
НАСЕЛЕННЯ – близько 42700 чол.
КІЛЬКІСТЬ ПАМ'ЯТНИКІВ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ – більше 100

ЗАВІТАВШИ ДО НАШОГО МІСТА ТА РАЙОНУ ВИ МАЄТЕ МОЖЛИВІСТЬ:

Відвідати:
- районний краєзнавчий музей
- об'єкти історичної та культурної спадщини

Пройти та проїхати:
- по туристичним маршрутам

Ознайомитись:
- з картами підземних ходів та картою міста зі старими назвами вулиць

Побачити:
- мальовничі краєвиди міста, піднявшись на Пожежну каланчу (висота 27 метрів)
- меморіальні дошки на честь видатних земляків і всесвітньвідомих осіб, які відвідували місто та район
- пам'ятні таблички, присвячені визначним подіям на території району
- адресні таблички зі старими назвами вулиць

Стати учасником:
- фестивалю народних ремесел
- художніх пленерів
- народних свят

Використати:
- можливості інфраструктури зеленого туризму

Придбати:
- сувенірну продукцію
- диск «Пісні Балтського краю»

М. БАЛТА ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

ВІДСТАНЬ ВІД ОДЕСИ – 226 км.,
7 км від ст. Балта
ПЛОЩА – 1420 га
НАСЕЛЕННЯ – близько 19000 чол.
ВІК – багато століть
КІЛЬКІСТЬ ПАМ'ЯТНИКІВ
КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ –
декілька десятків

РОЗРОБЛЕНІ І ДІЮТЬ ТУРИСТИЧНІ МАРШРУТИ:

- «Балта історична»;
- «Балтщина релігійна»;
- піший 5-денний маршрут для школярів по об'єктах культури, історії і природи.

Для організованих туристичних груп контактні тел.:
04866 23097 – відділ культури Балтської РДА
04866 22870 – відділ економічного розвитку і торгівлі Балтської РДА.

Організуємо екскурсійний супровід, гідне розміщення і хороше харчування.

Запрошуємо на відпочинок і для вивчення історії

ОДЕСЬКА ОБЛАСТЬ

Матеріали підготували Петро Ткач, Андрій Зелінський.
Дізнай та комп'ютерна верстка – Валерія Назарчук.

СВЯТО-УСПЕНСЬКИЙ СОБОР

Окрасою міста Балти є Свято-Успенський собор. Ініціатором і будівничим собору був благочинний протоієрей о. Іоанн Васильович Родзяковський. Будівництво нового собору почалося у 1885 р. на кошти, виділені з казни (28 тис. руб.), та місцеві гроші за проектом архітектора Несторова і тривало тридцять років. Висота дзвіниці 47 метрів. Вартість будівництва оцінюється в 100 000 крб. 13 вересня 1915 року собор був освячений і в ньому відбулася перша літургія. Освячення здійснив Преосвященніший Південнобуковинський єпископ Балтський. У 1924-1930 роках собор був закритий і пограбований. Дзвони було знято, дзвіницю поруйновано, всі ікони та іконостас вивезені. У 1941 році румунська влада виділила 2 млн. лей на реконструкцію собору. У 1943 році на відкриття храму приїздила румунська цариця Єлена. Собор пропрацював до 1962 року, потім його знову закрили. У 1988 році він знову почав діяти.

ПОЖЕЖНА КАЛАНЧА

Символ міста – пожежна каланча. На залишках колишнього замку Любомирських протягом 1924-1925 років будується пожежна частина та пожежна каланча. Проектну документацію виготовив професор Малиновський. В архітектурі зустрічаються стилі раннього конструктивізму та класицизму. Роботу виконувала група одеських бетонників. Глибина фундаменту сім метрів, а висота каланчі – 27 метрів. На фундаменті пішло бетону у десять разів більше, ніж на саму конструкцію. Тут налічується 117 сходинок, 12 бетонних майданчиків. На каланчі в довоєнний час були встановлені 4 годинники, але в роки війни їх зняли. Підніміться на оглядовий майданчик каланчі і перед вами відкриється панорама Балти, яка потопала в зелені дерев, садків, а в зимовий час проглядаються всі вулиці міста. Пожежна каланча є пам'яткою архітектури.

ФРАГМЕНТ ПІДЗЕМНИХ ХОДІВ

В часи, коли зводилися будівлі польської фортеці Юзефград, були збудовані підземні ходи. Це сітка підземних ходів, що брали початок від вірменокатолицького костелу Святого Станіслава і розгалужувалися по території містечка Юзефграда та, проходячи під річкою Кодимкою, виходили на територію турецької спободи Балта. Ходи викладені червоною цеглою. Вони мають висоту до 2,5 та ширину до 3,5 метра. Між ходами зустрічаються великі підземні зали. Підземні ходи мали велике оборонне значення. Під час нападу ворога жителі мали можливість переховуватися в них. З часом мешканці міста використовували їх для зберігання риби, овочів, зробивши проходи зі своїх домів. В даний час ведуться роботи по вивченню схеми ходів спеціалістами Одеського університету ім. І.І.Мечнікова та можливості відкриття їх для відвідувачів.

ПАЛАЦ КНЯЗІВ ЛЮБОМИРСЬКИХ

В центрі старого міста, колишнього Юзефграду, на самому високому пагорбі, височить маєток польського магната Юзефа Любомирського... 24 листопада 1738 р. синові князя Юрія Любомирського Юзефу переходять південні володіння батька, в тому числі й поселення Паліве Озеро. Син продовжує розпочате батьком будівництво фортечних споруд з маєтком. Відтоді починає відлік часу містечку Юзефград, назване в честь його засновника Юзефа Любомирського. Загальною рисою всіх будівель є те, що вони мають товщину понад один метр, його зводів. Маєток слугував резиденцією сім'ї Любомирських, а в даний час потопала в зелені ялин, різнобарв'я квітів та молодих голосів – студентів педагогічного училища, відкритого у 1930 році як укрпедшкола. Тут ви можете відвідати музей, експонати якого розповідають про історію навчального закладу, відпочити в тіні дерев, помилуватися фонтанами.

КОСТЬОЛ СВ. СТАНІСЛАВА

У 1765 році Юзеф Любомирський видає указ про будівництво в Юзефграді вірмено-католицького костьолу, що носило ім'я Святого Станіслава Краковського, єпископа-мученика. Костьол, а також палац, будувався під керівництвом скульптора та архітектора Себастьяна Фісенгера. Першим настоятелем святини став випускник Львівського колегіуму отець Радецький. Олександром, сином князя Юзефа Любомирського, була проведена реконструкція костелу і встановлено орган. У 1826 році єпископ Кам'янець-Подільський освятив його як римо-католицький. Протягом XIX ст. костьол підтримувала місцева еліта – нащадки польських аристократичних родин. У 1930 р. храм закрили і тільки у 1993 р. костьол св. Станіслава освятив єпископ Кам'янець-Подільський дєєзєє Ян Ольшанський. У 2015 році споруду вірмено-католицького костьолу Святого Станіслава виповниться 250 років.

ЦЕРКВА В ІМ'Я УСПЕННЯ ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ

Балтщина була і залишається багатонаціональним краєм. Тут проживають представники 13 національностей. Етнос нашого міста формувався декілька століть... В першій половині XVIII століття на правому березі річки Кодими, в турецькій спободі Балта, почали селитися старообрядці, вихідці з Чернігівської області. Спочатку вони спорудили дерев'яну часовню в ім'я святого Макарія, а з часом кам'яну церкву в ім'я Успення Пресвятої Богородиці, яка діє і в наш час. Також тут працювало декілька молитвенних будинків. Проживали старообрядці компактно, хоча вирізнялися двома головними течіями старообрядництва: поповщина та безпоповщина. Сім'ї, які належали до різних течій, селилися на окремих вулицях. Так виникли в нашому місті вулиці Нижня Руська, Середня Руська, Верхня Руська. Швидке збагачення балтських старообрядців висунуло їх на видне місце, що привело до заснування однієї з перших в Росії Балтської єпархії.

ЦЕРКВА СВЯТОЇ ТРІЙЦІ

Феодосій Левицький за своїх 54 роки вів благойшу роботу, відкрив притулок для хворих та бідних. Він постійно мріяв про будівництво в місті чоловічого монастиря. Його мрія збулася... У 1908 році було збудовано в Балті чоловічий монастир, представлений комплексом споруд, до якого входили церква Святої Трійці, монастирський готель та часовня. Настоятелем монастиря, який згодом назвали Феодосійським, був єпископ Балтський Амвросій. Негативну славу монастир отримав внаслідок діяльності ієромонаха Інокентія (Іоанна Левізора) – авантюриста, шархара та бвівчі. У 1924 році монастир був закритий, а приміщення перетворені в господарські корпуси. У 1941 році окупаційна влада дозволила богослужіння в монастирі, яке проходило до 1960 року. З цього часу тут розміщувалися різні організації, зокрема військовий шпиталь. У 2010 році територія і будівлі монастиря були передані Одесько-Ізмайльській єпархії і в даний час тут ведуться реставраційні роботи. У 2012 році в Свято-Покровський храм перенесені мощі святого Феодосія Левицького.

КАПЛИЧКА НА МІСЦІ ВИСОКОГОРИСТОГО УСПЕНСЬКОГО ЧОЛОВІЧОГО МОНАСТІРЯ

Поблизу села Пасицели у XVIII ст. стояв високогористий Успенський чоловічий монастир, один з двох православних монастирів, що існували в Очаківській області. Із спогадів старожилів відомо, що церква при монастирі була бідна, спочатку плетена, а з часом дерев'яна. Поруч з монастирем знаходилося джерело з прохолодною водою, з якого можна було зробити чудовий фонтан. При ігумені Тимотії обитель була пограбована і спалена турками, а всіх монахів страчено в один день. На місці братської могили поставлені поминальні Хрести, збудована невеличка капличка та криниця з чудовою водою. Збудована капличка була спалена, але прихожани її відновили. Відбудована та вичищена криниця має цілющу воду. Це місце часто відвідують групи паломників, місцеві жителі.

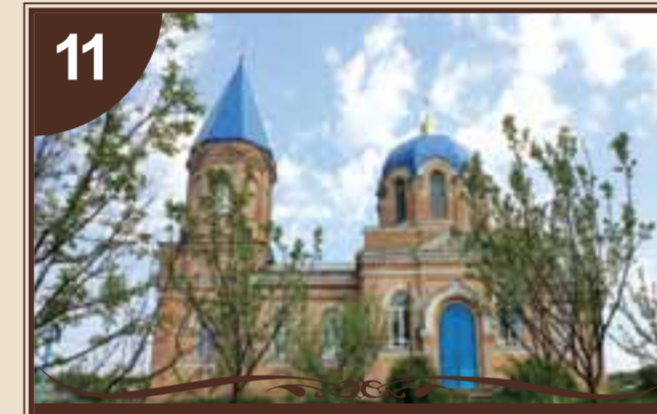
ЦЕРКВА РІЗДВА ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ

В центрі села Обжиле розташована дерев'яна церква Різдва Пресвятої Богородиці, заснована в 1888 році та побудована в 1901 році. Вартість будівництва – 16000 рублів. Під час спорудження храму богослужіння відбувалося в тимчасовій церкві, збудованій в 1887 році. Важка доля випала храмам, що функціонували в кожному населеному пункті Балтщини в XX столітті. Більшість із них були закриті або зруйновані. Чудодійні ікони, іконостаси, виготовлені народними умільцями, вивозилися, спалювалися, а церковне майно розрабовувалося. Така доля дісталася і Обжилівській церкві, яка була закрита, перетворена під склад. В даний час церква відновлена, це найкращий пам'ятник дерев'яного зодчества.

ЦЕРКВА В ІМ'Я ПОКРОВИ ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ

В центрі села Саражинка, в оточенні сосен, величаво піднімає вгору хрести церква в ім'я Покрови Пресвятої Богородиці, збудована в 1865 році. Поруч знаходиться криниця викопана «Стараніями Парфенія Глуся 18 серпня 1761 года». Покриття криниці збереглося до нашого часу. Внутрішнє оздоблення церкви, старі ікони, які збереглися з часу забудови, мозаїчна підлога та сучасне освітлення створюють найпрекрасніший настрій та бажання відвідати храм. Загальною рисою всіх будівель є те, що вони мають товщину понад один метр, його зводів. Маєток слугував резиденцією сім'ї Любомирських, а в даний час потопала в зелені ялин, різнобарв'я квітів та молодих голосів – студентів педагогічного училища, відкритого у 1930 році як укрпедшкола. Тут ви можете відвідати музей, експонати якого розповідають про історію навчального закладу, відпочити в тіні дерев, помилуватися фонтанами.

ЦЕРКВА НА ІМ'Я КАЗАНСЬКОЇ БОЖОЇ МАТЕРІ

В 1886 році в селі Пасицели на пагорбі, що спускався до річки Тилигул, була збудована дерев'яна церква на ім'я Казанської Божої Матері. У 1904 році на її місці, на кошти прихожан, будується кам'яна церква з дзвіницею. Стоїть в центрі села на видноклії храм, що має в своєму доробку понад 100 років. Церква включена до списків пам'яток архітектури Одеської області. Сяє голубими банями церква, закликаючи всіх до шанобливого ставлення до людей, природи та Бога, а поруч водне плесо мальовничого ставка, який приймає відбиток храму та неба, різного в різні пори року. Вражають своєю красою храми та хвилею серця жителів села і їхніх гостей величний Сад-Пам'ять, де «двести чотирнадцять яблонь стоять в безупречном строю». Сад-Пам'ять закладено на честь жителів села, які не повернулися до своїх домів з фронтів Великої Вітчизняної війни.

КОЗАЦЬКИЙ ХРАМ СВЯТИТЕЛЯ МИКОЛАЯ

Живе людина на землі і своєю діяльністю залишає на ній пам'ять... Пенсіонер села Ухожани Заболотний Микола Демидович збудував за свій кошт та з допомогою місцевих жителів козацький храм Святого Миколая, оздобив джерело, зробивши криницю та коланку. Проїжджаючи центральною вулицею села звертають увагу на запрошення: «Попийте водиці з козацької криниці». Ідуть люди до криниці, купаються в коланці і дякують козакові за такий чудовий куточок і повернуть джерело. Особливо ладно біля нього під час літньої спеки та святкування Водохреща. За переказами старожилів з цього джерела пив воду Герої Побідоносці. Цей козацький комплекс включено до туристського маршруту, розробленого по території Балтщини.

МЕМОРІАЛЬНИЙ ЗНАК В ІМ'Я КОСТЯНТИНА АНТОНОВА

В Балтському районі покоїться прах воїнів різних національностей, які полягли в боях при захисті та звільненні нашого краю від німецько-фашистських загарбників. В 37 братських та семи одиночних могилах поховано 1665 воїнів Радянської Армії... В далекому 1944 році на підступах до м. Балти на сто-гектарному полі точилися запеклі бої, які вели воїни 25-ої та 94-ої гвардійських дивізій Другого Українського фронту. Поле було всіяне ворожими окопами і німіц не давали позицій. Командування вирішило здійснити обхідний маневр. Німецька рота Героя Радянського Союзу молодшого лейтенанта Костянтина Антонова мала обійти позиції ворога з сходу, примусити залишити його вигідні позиції і відкрити радянським військам шлях на Балту. Саме тут було смертельно поранено Героя Радянського Союзу Костю Антонова. В 1989 році, на відзначення 45-ї річниці визволення України від німецько-фашистських загарбників, вдячні жителі села Козацького встановили меморіальний знак і назвали це поле ім'ям Костянтина Антонова.

КАПЛИЧКА-ЧАСОВНЯ В С. СІННЕ

Центр села Сінне прикрашає незвична споруда – це капличка-часовня, збудована в 2003 році. Рішення про її будівництво було прийнято виконкомом сільської ради 17 грудня 1998 року. На меморіальних плитах, вмонтованих в будівлі, викарбувані імена 55 воїнів Радянської Армії, які загинули при захисті та звільненні села від німецько-фашистських загарбників в 1941 та 1944 роках... 27 березня 1944 року в тил ворога увійшов загін розвідників. Німіц відкрили по них стрілянину. Майже дві години тривав нерівний бій. Фашисти обстрілювали розвідників із трьох сторін зробив усіх видів та танками. Поранені, пошматовані німецькими бомбами, але ще живі солдати, до останнього билися з ворогом. Іх було 36 відважних розвідників, які ціною свого життя заплатили за звільнення села Сінне.

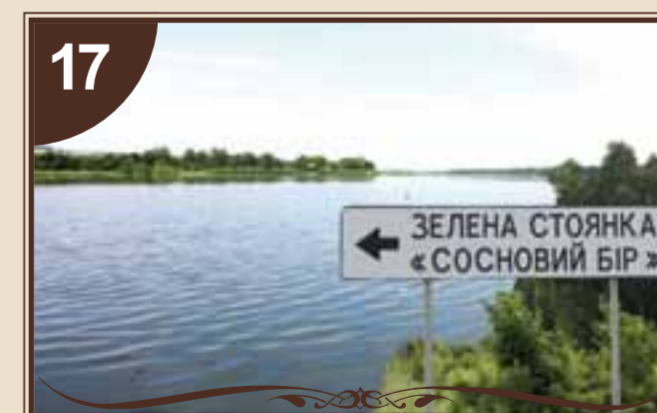
КРИНИЦЯ «ШИПОТА»

В селі Обжилю збудовано криницю «Шипота» в 1850-1855 роках. Понад 150 років вона дарує людям чисту, прохолодну, смачну джерельну воду. Забудовниками криниці були жителі села Андріян Пушкар, Олексій Срібняк, Микита Косановський. Криниця викопана вручну і викладена камінням, яке возили волами із села Грабове Кодимського району. Води в криниці було багато, тому приладили жолобок для прання білизни і напування худоби. Все робилося для того, щоб її не забруднювати. Криниця «Шипота» називається так тому, що місце для неї виявили за сильним шепотінням підземних джерел. Ця криниця одна із найбагатших на території сіл Обжиле і Березівка на мінеральні речовини, має цілющу властивість. Вона допомагала людям вижити під час голодомору 1932-1933 років та залюковувала рани бійцям в роки Великої Вітчизняної війни, її воду пили історичні місцеві герої: І.К.Дячишин, Євтихий Сорокатий, О. В.Танасійчук.

ВІКОВИЧНИЙ ДУБ

Неподалік села Гербіне розкинувся великий лісовий масив (урочище Кішеве), який займає площу майже три тисячі гектарів. Саме тут, поруч зі шляхом, росте віковичний дуб – пам'ятник природи, якому понад 350 років. В тіні дуба можна відпочити, послухати співу лісових птахів. З ранньої весни до пізньої осені квітнуть лісові квіти, а влітку та восени можна назбирати грибів. Багато бачив цей старожил балтського краю: під його кроною відпочивали козаки, захищаючи місцевість від нападів татар: поблизу нього селилися кріпаки, ховаючись від переслідувань; в період Колівищини тут зупинялися загони Максима Залізняка та Івана Гонті; в роки війни тут збиралися партизани партизанського загону «Буревісник», що діяв у савранських лісах. В наш час це місце відпочинку для тих, хто любить подорожувати.

ГОЛЬМЯНСЬКЕ ВОДОСХОВИЩЕ

В Балтському районі налічується понад 70 ставків, але найбільше водне плесо має Гольмянське водосховище, збудоване на річці Кодими в 1985 році. Його акваторія 137 гектарів. Створення водосховища мало за мету забезпечити полив плантацій овочевих культур, які висаджуються в долині річки. В ході його будівництва була виявлена археологічна пам'ятка, датована XI-XII століттями – чорні клубки. Це 57-ма пам'ятка на території району. Чорні клубки – це історична назва об'єднання тюркських кочових племен, осідлив у лісостеповій зоні Київської Русі. Вони охороняли її південні кордони та брали участь у походах київських князів. Під впливом сусідів чорні клубки поступово почали займатися не тільки скотарством, а й рільництвом. Поруч із водосховищем знаходиться сосновий бір. Водосховище зариблене, а тому постійно сюди прямують рибалки, в теплі місяці – бажано відпочити, покататися.

ЗАЛІЗНИЧНИЙ ВОКЗАЛ СТ. БАЛТА

Надаючи великого значення Балтщині як постачальнику зерна та худоби для зовнішньої торгівлі, в 1863 році було прийнято рішення про будівництво залізниці, яка з'єднала Одесу та Балту, затверджено її статут. Першим керівником будівництва і упорядником був таємний радник, камергер барон К.К. Унгерн-Штенберґ. 16 грудня 1865 року відбулося урочисте відкриття руху по залізниці Одеса-Балта. Це була перша залізниця на терені тодішньої України, південні ворота району. Завдяки залізниці виникло село Біліне. Залізничний вокзал пам'ятає: приїзд в 1915 році імператора російської імперії Миколи II, який провів інспектування кавалерійських козачих полків, що дислокувалися в Балті; бойові дії в роки громадянської війни; диверсійну роботу підпільників та партизан в роки Великої Вітчизняної війни; трудовий патріотизм жителів села і району в повоєнний час.